

Universiteternes sprogstrategier

**Universitets- og
Bygningsstyrelsen**

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Universiteternes sprogstrategier

Publikationen kan hentes
på Universitets- og Bygningsstyrelsens
Hjemmeside: <http://www.ubst.dk>

Udgivet af:
Universitets- og Bygningsstyrelsen

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling
Bredgade 43
1260 København K

Telefon: 3392 9700
Fax: 3332 3501

>

Universiteternes sprogstrategier
Universitets- og Bygningsstyrelsen

Indhold

>

1. Indledning	5
2. Hovedtrækkene i universiteternes sprogpolitikker	7
2.1 Generelle retningslinjer for valg af undervisningssprog	7
2.2 Internationaliseringsmålsætninger	9
2.3 Anerkendelse af ansvar for at bevare dansk som akademisk sprog	11
2.4 Forskningsformidling	12
2.5 Øvrige fremmedsprogskompetencer	13
2.6 Universiteternes interne kommunikation	13
3. Universiteternes arbejde for at sikre og udvikle kvaliteten i den engelsksprogede undervisning	14
3.1 Universiteternes fokus på kvalitet i den engelsksprogede undervisning	14
3.2 Evaluering af den engelsksprogede undervisning	14
3.3 Udvikling af kvaliteten i den engelsksprogede undervisning	15
3.4 Styrkelse af undervisernes engelskkompetencer	15
3.5 Certificering af undervisernes engelskkompetencer	16
3.6 Styrkelse af de studerendes engelskkompetencer	17
4. Sammenfatning og videre opfølgning	18
4.1 Videre opfølgning	18
Bilag 1: Links til universiteternes sprogstrategier og generelle politikker	19
Bilag 2: Links til universiteternes sprogkompetencecentre	20

1. Indledning

De danske universiteter har en essentiel rolle i det danske samfund som centrale viden- og kulturbærende institutioner. Universiteterne er forpligtet til at bidrage til at fremme vækst, velfærd og udvikling i samfundet og til at formidle viden og kompetencer med det omgivende samfund i både ind- og udland.

Med den stigende globalisering er universiteterne samtidig i stigende grad blevet stillet over for et krav om at være globale aktører. Af regeringens globaliseringsstrategi, *Fremgang, fornyelse og tryghed*, fra 2006 fremgår det, at målsætningen om universiteter i verdensklasse blandt andet skal realiseres ved, at universiteterne fortsat udvikler attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark. Dette indebærer blandt andet, at universiteterne skal sætte relevante mål for udbud af uddannelser på engelsk for at kunne tiltrække de dygtigste studerende og forskere fra ind- og udland. Globaliseringsstrategien tager på dette område udgangspunkt i en antagelse om, at højt kvalificerede udenlandske studerende bidrager positivt til studiemiljøet, indgår i rekrutteringsgrundlaget for forskeruddannelser og kan bidrage til at sikre danske virksomheder højt kvalificeret arbejdskraft. I tillæg hertil har Bologna-processens målsætninger, der sigter mod at udvikle et fælles europæisk rum for videregående uddannelse, i høj grad præget udviklingen på universiteterne det seneste årti.

Denne dobbelte forpligtelse over for både det nationale og det internationale betyder, at universiteterne skal balancere deres udbud af henholdsvis dansksprogede og engelsksprogede uddannelser på en sådan måde, at udbuddet bedst muligt imødekommer både danske behov og internationale udfordringer.

Regeringen nedsatte i forsommeren 2007 et sprogudvalg, der blandt andet behandlede spørgsmålet om sproget på universiteterne i dette perspektiv. Sprogudvalget offentliggjorde i april 2008 sin rapport, og i marts 2009 udsendte regeringen sin opfølgning på rapporten.

Regeringen bekræfter heri dels globaliseringsmålsætningerne om universiteter i verdensklasse, dels ønsket om, at det danske sprog fortsat skal udvikles som videns- og undervisningssprog på de danske universiteter.

Opfølgningen har samtidig resulteret i flere konkrete initiativer fra regeringens side. Regeringen har blandt andet fulgt sprogudvalgets anbefaling om, at der skal iværksættes en undersøgelse af undervisningsniveauet i engelsksprogede uddannelser, herunder også en analyse af de studerendes reaktion på sprogskifte fra dansk til engelsk ved overgangen fra bachelorstudium til kandidatstudium. Danmarks Evalueringsinstitut gennemfører denne undersøgelse, der forventes offentliggjort i november 2010.

Regeringen erklærer sig i opfølgningen ligeledes enig i sprogudvalgets anbefaling om, at universiteternes sprogstrategier og udviklingen i anvendelsen af engelsksproget undervisning skal følges nøje. Med respekt for universiteternes faglige selvstyre ønsker regeringen at følge udviklingen med henblik på at sikre, at universiteterne lever op til deres dobbelte rolle som kulturbærende danske videninstitutioner i en global verden.

Regeringen har således taget initiativ til i 2009 at udarbejde nærværende rapport om universiteternes sprogstrategier, herunder anvendelsen af undervisningssprog på universiteterne. Der skal herefter hvert andet år udarbejdes en rapport om udviklingen i undervisningssproget på universiteterne og sammenhængen med kandidaternes arbejdsmarked.

Universitets- og Bygningsstyrelsen gennemgår i denne rapport hovedtemaerne i universiteternes sprogpolitikker. Et særskilt afsnit behandler derudover universiteternes arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af den engelsksprogede undervisning, idet dette er et væsentligt aspekt i universiteternes sprogpolitikker.

Rapporten baserer sig på universiteternes sprogpolitikker, således som de er nedfældet i universiteternes strategier og generelle politikker. Rapporten inddrager ligeledes de internationaliseringsmålsætninger, som universiteterne har formuleret i deres udviklingskontrakter. Universitets- og Bygningsstyrelsen har i november 2009 indhentet skriftlige bidrag fra universiteterne med henblik på at indsamle de eksisterende sprogpolitikker. I bilag 1 findes links til universiteternes strategier og generelle politikker på området.

2. Hovedtrækkene i universiteternes sprogpolitikker

Universiteterne har særligt siden 2002 haft fokus på vigtigheden af at føre en balanceret sprogpolitik. I takt med det stigende fokus på internationalisering af de danske universiteter udsendte det daværende Rektorkollegium i 2003 en rapport med fælles anbefalinger til, hvorledes hvert enkelt universitet kunne indarbejde en sprogpolitik som en integreret del af deres internationaliseringsstrategi. I 2004 fulgte en rapport fra Rektorkollegiet om *Internationalisering af de danske universiteter – vilkår og virkemidler*, der i forlængelse af det tidligere arbejde også tog de sprogpoltiske problemstillinger op.

Universiteterne har siden løbende udarbejdet sprogpolitikker med henblik på at balancere mellem på den ene side universiteternes rolle i den globale verden – herunder de politiske målsætninger for globalisering som regeringen har opstillet – og på den anden side deres forpligtelse til at være kulturbærende videninstitutioner i Danmark. I dag har alle universiteter således formuleret en sprogpolitik.

Sprogpolitikkerne indeholder blandt andet generelle retningslinjer for valg af undervisningssprog og behandler derudover temaer såsom sprog i forskningsformidlingen, institutionernes interne kommunikation og styrkelse af kvaliteten af den engelsksprogede undervisning, herunder styrkelse af de studerendes samt undervisernes sprogkompetencer, m.m.

2.1 Generelle retningslinjer for valg af undervisningssprog

Universiteterne tilrettelægger, jf. universitetsloven, selv uddannelsesindholdet og undervisningsformen på deres uddannelser, herunder også valg af undervisningssprog. Universiteterne inddrager samtidig aftagerpaneler i udviklingen af nye og eksisterende uddannelser, hvilket bidrager til at sikre, at uddannelsernes indhold og form er tilpasset det arbejdsmarked, uddannelserne retter sig mod.

Det fremgår generelt af universiteternes sprogpolitikker, at udbuddet af engelsksprogede uddannelser anses for at være et centralt redskab til at opnå målsætninger inden for internationalisering, samtidig med at universiteterne fortsat finder det mest relevant at udbyde størstedelen af uddannelserne på dansk.

Overordnet set lægger universiteterne vægt på, at udbuddet af engelsksprogede uddannelser skal være begrundet i relevansen af at udbyde de pågældende uddannelser på engelsk. Syv ud af de otte danske universiteter¹ fremhæver således specifikt i deres strategipapirer, at beslutningen om undervisningssprog skal være baseret på relevansen af at udbyde uddannelsen på enten dansk eller engelsk.

Som Copenhagen Business School udtrykker det: ”*Enhver beslutning om, hvorvidt undervisningsproget på et studieprogram eller et kursus skal være på dansk eller engelsk, vil være baseret på programmets/kursets faglige orientering, pædagogiske overvejelser og det arbejdsmarked, som kandidaterne uddannes til*”.²

Københavns Universitet og Aarhus Universitet fremhæver, at de som udgangspunkt udbyder alle bacheloruddannelser på dansk, mens kandidatuddannelser udbydes på engelsk i det omfang, det er relevant.

Københavns Universitets biovidenskabelige fakultet, LIFE, har en overordnet politik om at udbyde alle kandidatuddannelser på engelsk, mens alle bacheloruddannelser er på dansk. Der er imidlertid undtagelser.

¹ KU, AU, CBS, RUC, DTU, SDU og AAU. IT-Universitetet har i november 2009 nedsat et sprogpoltisk udvalg med henblik på at videreudvikle universitetets eksisterende sprogpolitik.

² CBS's sprogpolitik, 2006.

På dyrlægestudiet udbydes ca. 45 % af undervisningen på dansk, idet man ved de uddannelsesdele, der involverer klientkontakt, anvender dansk som undervisningssprog. Kandidatuddannelsen i Landskabsforvaltning udbydes i sin helhed på dansk, idet uddannelsen er bundet op om dansk lovgivning. Også på andre kandidatuddannelser på LIFE er der kurser på dansk i de tilfælde, hvor det ikke er relevant, at de er på engelsk.

På Danmarks Tekniske Universitet udbydes alle bacheloruddannelser som udgangspunkt på dansk, mens alle kandidatuddannelser som udgangspunkt er på engelsk. DTU fremhæver imidlertid, at denne politik implementeres med en vis fleksibilitet. For eksempel efterkommer DTU ønsker om kurser på dansk, hvis aftagergrupper udtrykker begrundede ønsker om det.

Danmarks Tekniske Universitet understreger, at bacheloruddannelser udbydes på dansk ud fra den betragtning, at grundlæggende begreber, indsigter og forståelser bedst tilegnes på ens modersmål, mens beslutningen om at udbyde alle kandidatuddannelser på engelsk bunder i tre overordnede hensyn:

”For et internationalt kendt og anerkendt universitet er det vigtigt at virke og udvikle sig i konstant vekselvirkning med markante udenlandske universiteter. Hertil er udveksling af studerende og lærere et vigtigt element, og dette kan kun gennemføres konsekvent, hvis undervisningssproget er engelsk.

Både af hensyn til universitetets internationale rolle og placering og af hensyn til antallet af kandidatstuderende er det vigtigt at kunne tiltrække et stort antal udenlandske bachelorer, der tager deres kandidatuddannelse på DTU. Dette kan kun realiseres effektivt økonomisk set, hvis undervisningen generelt på kandidatuddannelsen gennemføres på engelsk.

DTU uddanner kandidater til at virke i en international sammenhæng, uanset om de bliver beskæftiget i Danmark eller i udlandet. Som en forberedelse hertil er det vigtigt at træne de studerende i brugen af det internationale sprog, altså engelsk, både fagligt og alment, og det gøres mest konsekvent ved at benytte engelsk som undervisningssprog.”³

Roskilde Universitet fremhæver i deres sprogpolitik fra 2006, at alle uddannelser udbydes på dansk, og at uddannelserne derudover udbydes parallelt på engelsk, hvor det er muligt. Siden 2006 har RUC imidlertid fået godkendt et overbygningsskolekombinationsfag i Global Studies, der kun udbydes på engelsk.

Aalborg Universitet betoner, at universitetets uddannelser gennemføres på dansk med mindre uddannelsen har et særligt internationalt sigte, samt at universitetet derudover anvender engelsk eller andre relevante fremmedsprog som undervisningssprog, *”hvor det er påkrævet for at fastholde og udvikle Aalborg Universitet som en aktiv partner og medspiller i det globale videnskabelige samfund”*.⁴ Aalborg Universitet slår fast, at dansk er det grundlæggende skrift- og talesprog for forskningen og undervisningen på universitetet.

Syddansk Universitet fremhæver, at universitetet er en internationalt orienteret institution, der udbyder uddannelser til såvel danske som udenlandske studerende og således udbyder et stort antal uddannelser på engelsk. IT-universitetet nævner ikke nogen generelle retningslinjer i deres sprogpolitik for omfanget af udbuddet af engelsksprogede uddannelser.

³ DTU: Sprogpolitik, 2008.

⁴ Sprogpolitik for Aalborg Universitet, 2009

Sammenfattende kan man således sige, at universiteterne i deres sprogpolitikker generelt har implementeret en parallelsproglighed. Regeringens sprogudvalg definerer parallelsproglighedsbegrebet som en politik, der skal sikre, at dansk og engelsk bruges i undervisningen, hvor det er relevant i forhold til den pågældende uddannelse og de konkrete behov og vilkår, samt sikre at hverken dansk eller engelsk marginaliseres på de danske universiteter. Sprogudvalget fremhævede, at parallelsproglighed ikke skal praktiseres således, at al undervisning skal dubleres, men at den skal sikre, at hverken dansk eller engelsk afskaffes inden for større hovedområder.⁵

Om end ovenstående gennemgang viser, at der inden for eksempelvis de tekniske, de naturvidenskabelige og de biovidenskabelige fag undervises på engelsk i stor udstrækning på kandidatniveau, er der ikke nogen fagområder, hvor der ikke hovedsageligt undervises på dansk på bacheloruddannelserne. Samlet set er det ca. 7 % af alle bacheloruddannelser, der udelukkende udbydes på engelsk (19 ud af 284 bacheloruddannelser), mens det for alle uddannelser er ca. 19 %, der udelukkende udbydes på engelsk (165 ud af 878 uddannelser).⁶

2.2 Internationaliseringsmålsætninger

Alle universiteterne lægger i deres strategier vægt på deres målsætninger inden for internationalisering. At udbyde engelsksprogede uddannelser ses som nævnt ovenfor som et vigtigt redskab til at kunne tiltrække dygtige internationale studerende og forskere. Flere universiteter har ligeledes formuleret målsætninger om at øge udbuddet af engelsksprogede uddannelser i de kommende år.⁷

Tilgangen til internationalisering er generelt præget af, at internationalt samarbejde ikke længere ses som en ekstra dimension af universiteternes arbejde, men som en ”*naturlig del af universitetets kerneaktiviteter*”.⁸ Københavns Universitet betoner, at ”*i det 21. århundrede udgør det nationale og det internationale ikke hinandens modsætninger; de er tværtimod uløseligt forbundet*”.⁹

Flere universiteter lægger ligeledes vægt på, at formålet med internationalisering af uddannelserne skal ses i et bredere perspektiv end blot at tiltrække udenlandske forskere og studerende.¹⁰ Det handler i høj grad om også at give de danske studerende mulighed for at opleve et internationalt studiemiljø. Som Aarhus Universitet fremhæver, er international eksponering ”*et centralt element i at sikre relevans, aktualitet og kvalitet i det faglige udbud. Dertil kommer de vigtige interkulturelle og sproglige kvalifikationer, som den enkelte studerende bibringes med gennem deltagelse i fremmedsprogede moduler sammen med studerende fra andre dele af verden*”.¹¹

Af faktaboksen fremgår de seneste tal for antallet af udenlandske studerende, der tager en hel uddannelse på de danske universiteter, samt tal for andelen af udenlandske forskere på de danske universiteter.

⁵ *Sprog til tiden*, 2008, s. 48-49.

⁶ Ifølge en opgørelse fra Universitets- og Bygningsstyrelsen, november 2009. Det skal bemærkes, at det ikke har været muligt i opgørelsen at tage højde for uddannelser, der er nedlagt siden 2007.

⁷ AU, CBS, KU og ITU har opstillet målsætninger om at øge udbuddet, jf. universiteternes udviklingskontrakter 2008-2010.

⁸ Aarhus Universitets *Internationaliseringsstrategi 2009-2013*.

⁹ *Destination 2012 – Strategi for Københavns Universitet 2012*.

¹⁰ RUC, AU og KU.

¹¹ Aarhus Universitets *Internationaliseringsstrategi 2009-2013*.

Faktaboks: Internationale studerende og forskere på de danske universiteter

I 2008 var der i alt 4.731 internationale studerende indskrevet på en hel universitetsuddannelse i Danmark. Når man ser på, hvilke fagområder de studerende er indskrevet på, fremgår det, at de internationale studerende oftest læser en samfundsvidenskabelig eller en sundhedsvidenskabelig uddannelse i Danmark.

I 2008 husede de samfundsvidenskabelige fakulteter i alt 1.693 internationale studerende på en hel uddannelse, mens de sundhedsvidenskabelige fakulteter husede 1.105 internationale studerende på en hel uddannelse. De tekniske, naturvidenskabelige og humanistiske fakulteter havde en nogenlunde ligelig fordeling imellem sig med henholdsvis 498, 678 og 757 internationale studerende på en hel uddannelse.

Københavns Universitet og Aarhus Universitet er de universiteter, der modtager flest internationale studerende på hele bachelor- og kandidatuddannelser, når man ser på antal, jf. tabel 1. Men når man ser på, hvor stor en andel af den samlede studenterbestand de udenlandske studerende udgør, er IT-Universitetet og Danmarks Tekniske Universitet de institutioner, der har den højeste andel af internationale studerende med henholdsvis 8,3 % og 7,1 % internationale studerende, efterfulgt af Copenhagen Business School med 6,3 % og Syddansk Universitet med 5,8 % internationale studerende, der tager en hel bachelor- eller kandidatuddannelse (Kilde: Universitets- og Bygningsstyrelsens beregninger på indberetninger fra Danmarks Statistik).

Samlet set er 10 % af forskerne på de danske højere læreranstalter fra udlandet. 20 % af forskerne på de tekniske uddannelser og 15 % af forskerne på de naturvidenskabelige fakulteter er fra udlandet, mens de sundhedsvidenskabelige fakulteter huser 7 %, de samfundsvidenskabelige 7 %, de humanistiske 8 % og de jordbrugs/veterinærvidenskabelige fakulteter 5 % udenlandske forskere (Kilde: Danmarks Statistik, 2007).

Tabel 1: Universiteternes antal af internationale studerende på hele uddannelser (2008)

	DTU	CBS	ITU	KU	RUC	SDU	AAU	AU	I alt
Humaniora		25		219	52	116	45	300	757
Naturvidenskab	7		79	374	85	41	26	66	678
Samfundsvidenskab		753		160	109	99	110	462	1.693
Sundhedsvidenskab				467		411	1	226	1.105
Teknisk videnskab	297			2		34	163	2	498
I alt	304	778	79	1.222	246	701	345	1.056	4.731

Kilde: Universitets- og Bygningsstyrelsens beregninger på indberetninger fra Danmarks Statistik

2.3 Anerkendelse af ansvar for at bevare dansk som akademisk sprog

Samtidig med, at der lægges vægt på internationaliseringsmålsætninger pointerer flere universiteter i deres sprogpolitikker, at universitetet har et ansvar for at opretholde dansk som et komplet akademisk sprog inden for både undervisning og forskning. Særligt Aalborg Universitet, Københavns Universitet, Copenhagen Business School, Roskilde Universitet og Syddansk Universitet lægger vægt på dette.

Roskilde Universitet betoner, at universitetet har til hensigt aktivt at medvirke til, at domænetab hindres. Syddansk Universitet fremhæver, at universitetet blandt andet medvirker til, at der udvikles dansk terminologi inden for alle de fagområder, der er repræsenteret ved universitetet.

Copenhagen Business School påpeger, at universitetets forpligtelse til at formulere en eksplicit politik for brugen af sprog er blevet særlig relevant for at dæmme op for, at den stigende internationalisering bliver ensbetydende med engelsk som undervisningssprog og i stedet sikre, at både danske og internationale behov imødekommes bedst muligt.

Flere universiteter lægger i deres sprogpolitik vægt på, at fastansatte udenlandske forskere gør en indsats for at lære dansk. Syddansk Universitet og Roskilde Universitet har eksplicit i deres sprogstrategier opstillet målsætninger om, at internationalt videnskabeligt personale efter to års fastansættelse skal kunne undervise på dansk. Syddansk Universitet forudsætter ligeledes, at internationale medarbejdere og studerende, der deltager i universitetets styrende organer, herunder studienævn, udvalg og bestyrelse, behersker det danske sprog på et niveau, så de kan læse og forstå det anvendte mødemateriale samt deltage aktivt i møderne. IT-Universitetet pointerer i deres personalepolitik, at fastansatte udenlandske medarbejdere forventes at lære dansk.

Flere universiteter tilbyder deres internationale forskere og studerende danskkurser på forskellige niveauer, så de har mulighed for at tilegne sig danskkompetencer, der sikrer, at de kan begå sig på dansk i alle universitetets sammenhænge.

Roskilde Universitet tilbyder for eksempel alle deres internationale studerende et danskkursus, der dækker modul 1 til 6 inden for Danskuddannelse 3, dvs. svarende til fra A1 (Breakthrough) til C1 (Effective operational proficiency = Studieprøven i dansk som andetsprog) på Europarådets niveauer. Internationale studerende opfordres til at deltage i dette kursus for at kunne få fuldt udbytte af deres ophold i Danmark.

Center for Lingvistik på Aalborg Universitet står for undervisning i dansk som fremmedsprog for internationale forskere og studerende tilknyttet universitetet. Formålet med kurserne er at højne de internationale forskeres og studerendes kommunikative kompetencer på dansk, så de har mulighed for at indgå i både formelle og uformelle sammenhænge på universitetet og dermed forhindre eventuelle kommunikative problemer.

2.4 Forskningsformidling

Universiteterne er ifølge universitetsloven forpligtet til at formidle deres forskning til det omgivende samfund – både i Danmark og udlandet. Universiteterne er ligeledes forpligtet til at tilskynde deres medarbejdere til at deltage i den offentlige debat.

Flere universiteter fremhæver i deres sprogpolitik deres pligt til at formidle på dansk til et dansk publikum.¹² Roskilde Universitet understreger eksempelvis, at RUC er opmærksom på sin pligt til at formidle forskningsresultater bredt i Danmark, og har til hensigt at medvirke til udviklingen af dansk akademisk sprog, således at domænetab hindres. Copenhagen Business School pointerer, at dansk fortsat er det centrale sprog i forskningen inden for flere områder.

Syddansk Universitet påpeger, at forskningsresultater skal publiceres på det sprog, der er mest relevant i forhold til forskningsområdet og den målgruppe, som de henvender sig til. Hensigten er at gøre universitetets forskning tilgængelig for den størst mulige målgruppe både nationalt og internationalt.

Både Copenhagen Business School og Roskilde Universitet fremhæver, at der inden for visse fagområder, hvor det ikke falder naturligt at publicere på dansk, i praksis udelukkende publiceres på engelsk for så vidt angår videnskabelige artikler. RUC betoner samtidig, at et resumé på dansk bør tilføjes ved publicering på engelsk eller et andet fremmedsprog. Københavns Universitet påpeger, at engelsk i stigende grad skal anvendes som forskningens primære sprog.

Flere universiteter lægger ligeledes i deres sprogpolitik generelt vægt på vigtigheden af at sikre medarbejdernes frihed til at udtrykke sig på dansk og engelsk som ligeværdige arbejdssprog.¹³

I relation til formidlingssproget betoner flere universiteter ligeledes vigtigheden af korrekt sprogbrug i såvel oversættelser som originaludgaver af forsknings- og formidlingspublikationer. Både Roskilde Universitet og Syddansk Universitet definerer i deres sprogstrategi, at ansvaret for korrekt oversættelse og sprogrevision ligger hos de enkelte enheder/institutter, mens Copenhagen Business School placerer ansvaret hos den enkelte forsker, men tilbyder mulighed for ekstern sprogrevision af engelske tekster. Flere universiteter tilbyder lignende former for sprogrevision ved behov.

Universiteternes indsatser på formidlingsområdet er i sagens natur ikke detaljeret beskrevet i sprogstrategierne. Det fremgår imidlertid af universiteternes mere overordnede strategipapirer, at det er et område, hvor der generelt bliver taget en række nye initiativer i disse år. Københavns Universitet har blandt andet planer om at udvikle deres webbaserede forskningsformidling samt planer om at lancere en ny foredragsrække med et bredt formidlingssigte med titlen "Stjerner over København". Aarhus Universitet har en populærvidenskabelig forelæsningsrække inden for naturvidenskab, som tiltrækker flere tusinde tilhørere hver gang. Folkeuniversitetet i Århus arrangerer ForskerFight, som beskrives som en slags 'stand up' i forskningsformidling. Ni lovende forskere fra Aarhus Universitet kæmper om at komme ud over scenekanten og få forklaret på 3 minutter, hvorfor netop deres forskningsprojekter, gør en forskel for verden. Syddansk Universitet har oprettet et center for teater og videnskab, hvor universitetets forskere formidler deres forskning via teaterstykker. Herudover finder en lang række forskningsformidlingsaktiviteter sted via folkeuniversiteter, foredrag, museer, kulturnat, åbent hus arrangementer, Forskningens Døgn m.m.

¹² AAU, AU, RUC, CBS, KU.

¹³ AAU, CBS og RUC.

2.5 Øvrige fremmedsprogskompetencer

Universiteternes sprogpolitikker har for de flestes vedkommende primært fokus på spørgsmålet om anvendelsen af henholdsvis engelsk og dansk som undervisningssprog. Men flere af universiteterne lægger ligeledes i deres sprogpolitik vægt på vigtigheden af at opkvalificere de studerende i et 3. fremmedsprog ud over engelsk. Dette er en væsentlig sprogpolitisk udfordring, særligt set i lyset af, at søgningen til uddannelserne i fremmedsprog generelt har været faldende de seneste år.

Københavns Universitet og Copenhagen Business School fremhæver, at det er en målsætning for universitetet, at de studerende skal have gode muligheder for at kvalificere sig i endnu et fremmedsprog og en anden kultur ved siden af den angelsaksiske. Roskilde Universitet opfordrer tilsvarende sine studerende til at tilegne sig gode fremmedsprogskompetencer.

Handelshøjskolen under Aarhus Universitet understreger, at fakultetet tilrettelægger sine uddannelser således, at de studerende kan udvikle deres kompetencer i dansk, engelsk og øvrige fremmedsprog, uanset hvilket studium de vælger. De studerende har blandt andet mulighed for at gennemføre sprogkurser som valgfag på deres bachelorstudium.

Flere universiteter understreger, at studieophold eller praktikophold i udlandet er en af de væsentlige måder, hvorpå de studerendes fremmedsprogskompetencer styrkes.

2.6 Universiteternes interne kommunikation

Som offentlig dansk myndighed er universiteterne forpligtet til at anvende dansk som deres officielle forvaltningssprog. Universiteterne er således forpligtet til at udfærdige love og regler på dansk samt til at kommunikere på dansk til deres ansatte og studerende.

I lyset af den betydelige andel af internationale medarbejdere og studerende anser flere af universiteterne det for deres forpligtelse at anvende både dansk og engelsk som administrationssprog.¹⁴ IT-Universitetet fremhæver, at dansk og engelsk er de to primære sprog på institutionen, men at engelsk ikke er koncernsprog. Tilsvarende betoner Syddansk Universitet, at SDU ledes og administreres på dansk med engelsk som første fremmedsprog, og Copenhagen Business School fremhæver, at alle medarbejdere skal kunne arbejde på både dansk og engelsk, men ikke på samme niveau.

¹⁴ AAU, RUC, SDU.

3. Universiteternes arbejde for at sikre og udvikle kvaliteten i den engelsksprogede undervisning

Det er universiteternes ansvar at sikre kvaliteten af deres undervisning og uddannelser. Gennem de seneste år har universiteternes interne kvalitetsarbejde gennemgået en større udvikling, hvor de blandt andet har udviklet kvalitetspolitikker og kvalitetsorganisationer.

Universiteterne har kontinuerligt fokus på kvalitetsudvikling og arbejdet med at sikre og udvikle kvaliteten af deres undervisning og uddannelser, herunder den engelsksprogede undervisning. I 2003 og 2004 satte Rektorkollegiet med udgivelserne af *"Sprogpolitik på de danske universiteter"* og *"Internationalisering af de danske universiteter: Vilkår og virkemidler"* fokus på de kvalitetsudfordringer, undervisning på engelsk stiller universiteterne overfor. Her anbefales det blandt andet, at universiteterne tager højde for kvalitetsperspektivet, når de arbejder med at udforme deres sprog- og internationaliseringsstrategier. Endvidere anbefales det, at universiteterne etablerer kontinuerlige evalueringer af undervisernes undervisning på et fremmedsprog og opstiller retningslinjer for kvalitetssikring af undervisningen på engelsk for at sikre kvaliteten af de sproglige kompetencer, når underviserne ikke har engelsk som modersmål.

3.1 Universiteternes fokus på kvalitet i den engelsksprogede undervisning

Kvalitetsperspektivet er et væsentligt element i universiteternes sprogpolitikker. Syddansk Universitet understreger blandt andet, at der ved undervisning udbudt på engelsk vil være særlig opmærksomhed på, at det faglige niveau ikke sænkes som følge heraf. Danmarks Tekniske Universitet fastslår, at dansksprogede undervisere skal kunne formidle problemfrit på det fremmedsprog, der undervises på. Syddansk Universitet og Copenhagen Business School har derudover en klar målsætning om, at der ved undervisning på fremmedsprog anvendes korrekt, klart og varieret sprog.

Roskilde Universitet har i deres udviklingskontrakt for 2008-2010 eksplicit opstillet udviklingsmål for kvaliteten i den engelsksprogede undervisning. En af Roskilde Universitets målsætninger er, at universitetet skal sikre kvaliteten i den engelsksprogede undervisning, hvor målet er at øge sprogkravet for udenlandske studerende og kvalificere kursusforløb på engelsk for både undervisere og studerende.

Aarhus Universitet fastslår i deres internationaliseringsstrategi, at det er et stålfast princip, at fag udbudt på engelsk er underlagt samme kvalitetskrav som de øvrige uddannelser på universitetet. Copenhagen Business School understreger, at kvaliteten af undervisningen er afgørende for, at CBS's internationaliseringsstrategi lykkes.

Københavns Universitet pointerer i deres strategi, at sprogpolitikken skal sikre, at det faglige kvalitetsniveau bevares og løftes, selvom studerende og medarbejdere skal arbejde på et andet sprog end deres modersmål, og at dette vil kræve et vedvarende fokus på for eksempel akademisk engelsk.

3.2 Evaluering af den engelsksprogede undervisning

Universiteterne har generelt stort fokus på undervisernes formidlingskompetencer. Gennem regelmæssige evalueringer af de enkelte kursusudbud på universiteterne indgår der en vurdering af underviserne, herunder af undervisernes formidlings- og sprogkompetencer. Dette sker blandt andet gennem universiteternes evalueringer af undervisningen på de enkelte kurser og uddannelser, der løbende vurderer kvaliteten. Herved sikres et kontinuerligt fokus på kvalitetsudviklingen af den engelsksprogede undervisning.

På Danmarks Tekniske Universitet fremhæves det, at de regelmæssige evalueringer viser, at undervisningen på engelsk på kandidatuddannelserne generelt evalueres positivt. Resultaterne af kursusevalueringerne på DTU sendes til institutstudienævnene, der sammen med institutdirektørerne er ansvarlige for opfølgningen, der eksempelvis kan bestå i efteruddannelse af underviserne.

3.3 Udvikling af kvaliteten i den engelsksprogede undervisning

Udviklingen af undervisningskvaliteten udgør et væsentligt parameter i forhold til at sikre kvaliteten af universitetsuddannelserne. Universiteterne har derfor oprettet universitetspædagogiske centre eller enheder, der bidrager til den løbende udvikling af undervisnings- og uddannelseskvaliteten. I dette arbejde er der et stort fokus på kvaliteten af den engelsksprogede undervisning, hvor de universitetspædagogiske centre eksempelvis tilbyder kompetenceudvikling for underviserne og studerende i relation til at videreudvikle deres engelsksproglige kompetencer.

Flere universiteter har etableret sprogkompetencecentre. Københavns Universitet har eksempelvis i 2008 oprettet et Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, CIP. Centeret fungerer både som forsknings- og kursuscenter, hvor de blandt andet gennemfører forskningsbaserede sprogkurser i engelsk og dansk, der er skræddersyede til de forskellige behov på universitetet. Sprogkurserne udbydes til undervisere, forskere, administrativt personale, ph.d.-studerende, og der tilbydes også en række sprogkurser til danske og internationale studerende samt en række andre services som for eksempel foredrag, gå-hjem-møder og studiegrupper. Herved sikres, at ansatte og studerende kan få hjælp til at blive endnu bedre til at håndtere sproglige udfordringer på et professionelt niveau.

Roskilde Universitet har tilsvarende oprettet et Center for sproglige og interkulturelle kompetencer (Language and Intercultural Communication Services – LICS). Centeret fungerer som et fleksibelt læringscenter, der tilbyder kompetenceudvikling for undervisere og studerende inden for sprog, kultur og kommunikation. Centeret tilbyder målrettede læringsforløb for alle ansatte og studerende, blandt andet kurser i interkulturel pædagogik, efteruddannelse i akademisk engelsk og danskkurser på forskellige niveauer.

Aalborg Universitet har etableret et Sprogligt Rådgivningscenter, der tilbyder sproglig rådgivning inden for engelsk, tysk, fransk, spansk og dansk. Centeret er specialiseret i rådgivning inden for akademisk skrivning, mundtlig præsentation og formidling af forskning, oversættelse og tekstrevision og undervisning på fremmedsprog. I bilag 2 findes links til universiteternes sprogkompetencecentre.

3.4 Styrkelse af underviserens engelskkompetencer

Universiteterne sikrer således kvaliteten i den engelsksprogede undervisning ved at tilbyde underviserne forskellige kurser og efteruddannelsetilbud, hvor underviserne har mulighed for at udvikle og styrke deres engelsksproglige kompetencer. Alle otte danske universiteter tilbyder sådanne sprogkurser, hvor de ansatte eksempelvis kan følge kurser i både mundtlig og skriftlig akademisk formidling på engelsk.

Ud over de kurser, som sprogkompetencecentre udbyder, tilbyder Danmarks Tekniske Universitet for eksempel deres undervisere et skræddersyet kursusforløb, hvor målet er at styrke underviserens sprogkompetencer inden for områderne ordforrådstilegnelse, grammatik og udtale for der igennem at opnå en mere nuanceret, præcis og korrekt formidling og kommunikation i undervisningssituationen. Kurset har ligeledes fokus på, hvordan inddragelse af forskellige undervisningsmetoder i underviserens daglige undervisningspraksis kan fungere understøttende og kompenserende, når der undervises på engelsk.

Sprogligt Rådgivningscenter på Aalborg Universitet står, som tidligere nævnt, for at forbedre universitetets forskeres og underviseres evne til at undervise på engelsk og andre relevante fremmedsprog. Her tilbydes blandt andet kurser i engelsk med henblik på højnelse af deres kommunikative kompetencer, herunder grammatik, udtale og tilegnelse af relevant ordforråd.

IT-Universitetet tilbyder ligeledes sprogtræning til alle ansatte på universitetet. I efteråret 2009 deltog ca. 70 medarbejdere i sprogundervisning på IT-Universitetet.

På Aarhus Universitet tilbydes det videnskabelige personale sprogkurser med henblik på at forbedre engelsk mundtlig og skriftlig formidling med det sigte at styrke et mere differentieret udbud af engelsksproget undervisning.

Universiteterne opfordrer ligeledes deres videnskabelige personale til at styrke deres fremmedsproglige kompetencer via deltagelse i internationalt samarbejde eller udlandsophold ved internationale universiteter.

På flere universiteter afholdes adjunktpædagogikum og pædagogiske grundkurser for nye undervisere på både dansk og engelsk.

3.5 Certificering af undervisernes engelskkompetencer

Københavns Universitet har fokus på at introducere en professionel certificering af undervisernes sprogkompetencer. KU har derfor besluttet, at alle de forskere, der underviser på engelsksprogede uddannelser på Det Biovidenskabelige Fakultet skal have kvalitetssikret deres engelskkundskaber i løbet af de næste to år. Det er universitetets Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP), der står bag kvalitetssikringen. For at sikre, at undervisningen på engelsk kan holde et lige så højt niveau som den dansksprogede undervisning, skal godt 250 undervisere fra fakultetet gennem en sproglig certificering for at få lov til at undervise på fakultetets engelske uddannelser inden for fødevarer, veterinærmedicin og naturressourcer. Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) har selv udviklet den test, som forskere skal igennem for at få den sproglige certificering, fordi der ikke findes en standardtest, som kan tage højde for den højt specialiserede undervisning, universitetsforskere varetager.

Københavns Universitet har ligeledes besluttet, at underviserne på deres nye internationale uddannelser (Copenhagen Masters of Excellence-uddannelserne) skal have deres engelskkundskaber certificeret af CIP. COME-uddannelserne er Københavns Universitets nye internationale tiltag på uddannelsesområdet. Målet er inden 2012 at etablere 15-20 to-årige engelsksprogede kandidatuddannelser, der kan tiltrække dygtige danske og internationale studerende, som sammen kan skabe et internationalt studiemiljø i verdensklasse.

Af universiteternes sprogpolitikker fremgår det ligeledes, at Syddansk Universitet, Aarhus Universitet og Copenhagen Business School ønsker at arbejde frem imod en professionel certificering af undervisernes sprogkompetencer.

For at sikre kvaliteten af undervisningen på fremmedsprog understreger Aarhus Universitet i deres sprogpolitik, at de kræver dokumentation for undervisernes fremmedsproglige kompetencer, hvis de skal undervise på det pågældende sprog. Dette fremhæves ligeledes af IT-Universitetets personalepolitik og Copenhagen Business Schools sprogpolitik, hvor det samtidig anbefales, at CBS's Language Centers program PLATE (Project in Language Assessment for Teaching in English) benyttes som et obligatorisk redskab til at sikre kvaliteten af undervisningen på engelsk.

I regi af Center for sproglige og interkulturelle kompetencer ved Roskilde Universitet tilbydes underviserne en sprogvurdering, hvor institut-, studielederen eller den enkelte underviser kan bestille en uformel sprogvurdering og efterfølgende modtage et coachingforløb eller efteruddannelseskurser, hvis der er behov for dette. Sprogvurderingen baseres udelukkende på mundtlig sprogfærdighed, herunder udtale, grammatisk korrekthed, videnskabeligt ordforråd, idiomatisk sprogbrug samt nuancering og fluency.

3.6 Styrkelse af de studerendes engelskkompetencer

Flere universiteter har en målsætning om at styrke de studerendes mulighed for at kvalificere og udvikle deres engelskkompetencer. Universiteterne udbyder enten på centralt niveau eller fakultetsniveau forskellige former for sprogkurser i akademisk engelsk eller akademisk skrivning på engelsk.

Copenhagen Business School opfordrer ligeledes deres studerende til at deltage i sprogkurser som valgfag på deres bacheloruddannelse, så de tilegner sig kompetencer inden for fremmedsprog og interkulturelle kompetencer.

Københavns Universitet tilbyder for eksempel i august måned 3-ugers intensive sprogkurser i blandt andet engelsk, fransk, italiensk, spansk og tysk for studerende, der skal på studieophold i udlandet.

Roskilde Universitet udbyder blandt andet kurser i akademisk engelsk og akademisk skrivning på engelsk og opfordrer samtidig deres studerende til at tilegne sig kompetencer inden for fremmedsprog og interkulturelle færdigheder. Det forventes, at alle studerende inden afslutningen af deres uddannelsesforløb har sproglige kompetencer i deres første fremmedsprog ét niveau højere end ved deres optagelse på universitetet, dvs. hvis den studerende havde niveau B ved optagelse på studiet forventes niveau A ved afslutning af uddannelsen.

For internationale studerende stilles der krav om et bestemt pointniveau i sprogtest – som for eksempel TOEFL og IELTS testen – for at sikre, at de internationale studerende har et højt engelskniveau. Flere universiteter tilbyder også deres internationale studerende sprogkurser, så de har mulighed for at styrke deres engelskkundskaber. Internationale studerende ved Aarhus Universitet tilbydes for eksempel træning i engelsk med henblik på at øge deltagelsen i undervisningen.

4. Sammenfatning og videre opfølgning

Sammenfattende har alle universiteter i dag formuleret en sprogpolitik, der indeholder generelle principper og retningslinjer for universiteternes brug af sprog.

Overordnet set fremhæver universiteterne, at udbuddet af engelsksprogede uddannelser skal være begrundet i relevansen af at udbyde de pågældende uddannelser på engelsk. Syv ud af de otte danske universiteter fremhæver dette specifikt i deres sprogpolitikker.

Universiteterne vægter generelt deres målsætninger inden for internationalisering højt, idet udbuddet af engelsksprogede uddannelser anses som et vigtigt redskab til at kunne tiltrække dygtige internationale forskere og studerende.

Samtidig understreger flere universiteter deres pligt til at formidle deres forskning på dansk til et dansk publikum, herunder at formidle deres forskningsresultater bredt i Danmark og medvirke til udviklingen af dansk som akademisk sprog.

Opsummerende er universiteternes sprogpolitikker generelt et udtryk for et ideal om parallelsproglighed, idet deres sprogpolitikker skal sikre, at dansk og/eller engelsk anvendes som undervisningssprog, hvor det er relevant i forhold til den pågældende uddannelse, samt sikre at dansk fastholdes og udvikles som fagsprog samtidig med, at der anvendes engelsk, hvor det er relevant for at kunne agere som internationale aktører.

Spørgsmålet om kvaliteten af den engelsksprogede undervisning er et væsentligt aspekt i sprogpolitikkerne, og universiteterne har iværksat en række initiativer, der skal sikre kvaliteten, herunder regelmæssige evalueringer af undervisernes formidlingskompetencer og opkvalificering af undervisernes og de studerendes engelskkompetencer.

4.1 Videre opfølgning

For at få et nuanceret indblik i kvaliteten af den engelsksprogede undervisning har regeringen som led i opfølgningen på sprogudvalgets rapport fra marts 2009 ligeledes iværksat en ekstern undersøgelse af kvaliteten i den engelsksprogede undervisning på universiteterne. Universitets- og Bygningsstyrelsen har igangsat undersøgelsen, der foretages af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA).

Den eksterne undersøgelse vil forholde sig til følgende spørgsmål:

1. Hvilke udfordringer og muligheder opstår i forhold til undervisningens kvalitet når hele kandidatuddannelser udbydes på engelsk?
2. Hvilke konsekvenser kan det have for undervisningens faglige kvalitet at alle aktiviteter foregår på engelsk?
3. Hvordan arbejder universiteterne for at sikre og udvikle kvaliteten i den engelsksprogede undervisning?

EVA gennemfører undersøgelsen fra november 2009 til november 2010, og undersøgelsen forventes offentliggjort umiddelbart herefter.

Bilag 1: Links til universiteternes sprogstrategier og generelle politikker

Aalborg Universitet:

<http://www.aau.dk/Om+AAU/Officielle+dokumenter>

Aarhus Universitet:

<http://www.au.dk/da/politik>

Copenhagen Business School:

http://www.cbs.dk/om_cbs_campus/kvalitet/sprogpolitik

Danmarks Tekniske Universitet:

http://www.dtu.dk/Om_DTU/DTUs_strategier_og_politikker.aspx

IT-Universitetet:

http://www1.itu.dk/sw677.asp#516_41089

Københavns Universitet:

<http://direktoer.ku.dk/styring/strategi/>

Roskilde Universitet:

http://www.ruc.dk/ruc/omruc/uniberetninger/Sprogpolitik_for_RUC/

Syddansk Universitet:

<http://intern.sdu.dk/reference/regel/emne/gruppe07/>

Bilag 2: Links til universiteternes sprogkompetencecentre

Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, Københavns Universitet:

<http://cip.ku.dk>

Center for sproglige og interkulturelle kompetencer (Language and Intercultural Communication Services – LICS), Roskilde Universitet:

<http://www.ruc.dk/lics>

Sprogligt Rådgivningscenter, Aalborg Universitet

<http://www.src.aau.dk>